Bila sam na tornjevima njihovih zvjezdarnica.
Bila sam kod samotnih žena, na koje se spuštao Duh.
Bila sam čežnja svih vremena.
Bila sam svjetlo svih vremena, ja sam punina vremena.

Ja sam njihova velika zajednica.
Ja sam njihovo vječno jedinstvo.
Ja sam staza svih staza,
na mene smjeraju tisućljeća na svom putu prema Bogu.«

(Hymnen an die Kirche)

Završit ćemo riječima Otta Karrera koji ovako predstavlja odnos katolika prema članovima nekršćanskih religija: »Ako ljubim nekoga čovjeka, kako sam dužan kao kršćanin, to ne znači da sam indiferentan prema njegovu religioznom uvjerenju, ali ga također ne smijem tjerati na svoju vjeru. Ja cijenim njegovo uvjerenje a da se ne slažem s onim u čemu se ono od mojega razlikuje, i ljubim ono katoličko što ga nesvjesno u sebi ima, po čemu ono zaslužuje da ga cijenim. Mogu poštivati također mjesta gdje se vježba njegova vjera i pobožnost, gdje se, dosljedno, osjećam u zajednici s religioznim ljudima.«

o. Franjo CAREV

PRETVARANJE KRŠĆANSTVA U PRIČU

Dok sam u mladosti bio kateheta na nižoj gimnaziji u Klanjcu, u razgovoru s nastavnim osobljem jedna mi je nastavnica rekla: — Lako vama katehetama. Vi samo ispričate kakvu pripovijest pa ste gotovi.

Ta mi se riječ usjekla duboko u pamet jer me je bila pogodila do u dna srca. — Mi katehete nijesmo drugo nego pripovijedaši pripovijesti. Naš je vjeronauk samo jedna pripovijest. Drugim riječima: kršćanstvo je pripovijest. Kršćanstvo je samo priča.

Razumijem da je tako mogla misliti jedna nastavnica koja je bila daleko od vjere i od kršćanstva. Ali da tako misle i svećenici, vjesnici kršćanstva — to mi ipak ne ide u glavu. Ili ako tako i ne misle, ako se po tome načelu ravnaju. Ništa nije žalosnije, nego kad propovjednici pretvaraju kršćanstvo samo u jednu priču.

Ili zar u današnje vrijeme nije prečesto tako?

Poznata je činjenica da je kod mnogih današnjih propovijednika nastala prava bijesna trka i hajka za »primjerima«. To po sebi još nije zlo, niti najgore. Ali je drugo kod toga zlo i najgore. Mnogim se današnjim propovjednicima propovijed jednostavno pretvara u »primjer« ili »primjere«. »Primjeri« postaju jednostavno sadržaj propovijedi. Mnogi propovjednik upravo ne zna što bi govorio ako nema koji »primjer« da ispriča. A kad se pita: o čemu je danas propovjednik propovijedao, vjernici će odgovoriti, i to s punim pravom: Propovijedao je taj i taj primjer.

Ne znači li to pretvarati kršćansku nauku i kršćanstvo u priču i pripovijest?

Kad ovdje govorim o »prmjerima«, nikako ne mislim pod tim primjerima primjere iz Svetog Pisma. Primjeri iz Svetog Pisma prava su Božja riječ. Oni imaju snagu i silu Božje riječi. Oni nikada nijesu obična priča, pa ni onda kada su uistinu priča. Iza tih primjera stoji Bog i njegova istina i mudrost. Iza njih stoji onaj koji je Život. Punina božanstva stoji iza tih primjera. Oni su i kao priča stvarnost.

Kad govorim o »primjerima«, ne mislim čak ni na primjere — dakako istinske, a ne stvorene — iz života svetaca. Život je svetaca riječ Božja pretvorena u život. Kroz te živote govori Duh Sveti koga su sveci životom upili u sebe. I tu se dakle sastajemo s božanskom stvarnošću, a ne sa pripoviješću i pričom.

Kad dakle govorim o »primjerima« — zato sam ih stavio u navodnike — tada mislim na obične primjere, na primjere »iz žvota«, svagdašnjeg život. Ti su primjeri gotovo uvijek iskonstrirani, iskićeni, ako već nijesu i izmišljeni. Oni su redovito maštom stvoreni ili maštom izrezbareni. Oni nijesu Božja riječ nego samo ljudska riječ. Čak i onda kad su ti primjeri i istiniti, oni su samo ljudska stvarnost, a ne božanska stvarnost, naravna stvarnost kao što je ljudski život, a ne svrhunaravna stvarnost kao što je Božja riječ.

Daleko također od nas svaki puritanizam koji a priori odbija svaki »primjer« kao sliku u pripovijedanju Božje riječi! Daleko od nas puritanizam koji želi očistiti riječ Božju od svake blizine životu i učiniti je nekom apstraktnom tvorevnom »čistih« misli! O tome ne želim ovdje činiti ni spomena. Primjeri su jedno od najizvrsnijih pomagala pro-

povjedniku Božje riječi. Oni su spoj riječi Božje i života. Oni zato daju Božjoj riječi svježnu i životnost. O kakvoj hajci na primjere ovdje se dakle ne radi.

Radi se o nečemu drugome. Radi se o pokušaju modernih »propovjednika« da pretvore propovijed u primjer i primjer u propovijed. To je zamjenjivanje sredstava za cilj, zamjenjivanje pomagala u sadržaj. Propovijed koja ima biti Božja riječ postaje time samo ljudska riječ, tvorevina ljudske mašte, pripovijest i priča. Čim se iz sadržaja propovijedi osjeti miris mašte — bilo to iz kakve izmišljene priče ili iz njezina nakita — osjeti se miris laži. Ako taj miris mašte i laži ostane samo na površini i ne prodire u sam sadržaj propovijedi, on neće pokvariti vino riječi Božje. Ali ako tvorevina mašte i prema tome ljudska laž postanu dio »riječi Božje«, sam sadržaj propovijedi, tada postajemo po riječima svetoga Pavla nepoštenim gostioničarima koji uljevaju vodu u Božje vino. Tada stavljamo na zao glas samo vino Božje riječi i vječne istine. Božju riječ izjednačujemo ljudskoj riječi, Božju istinu ljudskoj mašti. Tako kršćansku nauku i kršćanstvo činimo pričom. To je prava katastrofa propovjedništva.

Već bi to samo bilo dosta da uvidimo kamo vodi propovjedništvo »primjera«. Ali time što to propovjedništvo pretvara kršćanstvo u priču, ono vodi i prema drugom zlu. Ono vodi i prema infantilizmu kršćanstva.

Ima visoko znanstvenih knjiga koje su bogato ilustrirane. Ali ako je neka knjiga čista slikovnica, tada znate da je to za djecu. Tako je i sa primjerima u propovijedima. Ako su oni pomagala, kao slike za osvjetljenje nauke, oni mogu biti i za misaone kršćane. Ali ako ti primjeri postaju samovrijednost, propovijed se pretvara u slikovnicu za djecu.

Dosada smo se tužili da smo kršćanstvo feminizirali, požencili. Svojim sentimentalnim propovijedima govorili smo ženama, samo ženama. Time smo od sebe otuđili muškarce. Čak je čitava propovjednička literatura o Majci Božjoj radi toga došla na zao glas, te je danas osobito na zapadu pala pod poseban udar koji se osjetio i na samom drugom vatikanskom Saboru.

A evo mi idemo još dalje. Mi želimo svoje propovijedi ne samo feminizirati, nego ih i infantilizirati, podjetinjiti. Mi želimo svoje propovijedi učniti slikovnicama za djecu!

Muškarac želi misliti. Muškarac ne može ostati kod dječjih slika. Doduše, danas je osobito televizija doprinijela mnogo tome da su se ljudi odučili misliti. Oni žele samo zuriti i gledati. Ali zar kršćanstvo tu mora baš koračati korakom svijeta? Nolite conformari huic saeculo! Nolite pueri effici sensibus! Kršćanstvo je Krist osnovao na muškarcima. Muževnost mora ostati prva značajka kršćanstva. Zato i misaonost . . .

Propovjednici-slikovničari znadu se pozivati na samoga Isusa Krista. I Isus je govorio u pričama, Čak kaže Evanđelje: I bez priča im nije ništa govorio. Ali kod toga oni zaboravljaju dvije osnovne činjenice.

Prije svega oni zaboravljaju da je Krist bio Riječ Božja, izvorna Božja mudrost i istina, u kojem stanuje sve bogatstvo znanja. Njegove priče bile su zato punina Božje istine. Njegove su priče bile punije istine nego naša ljudska znanost i mudrost, jer Božja je ludost mudrija od ljudske mudrosti.

A naše priče? Što ima čovjek od svega nego laž i grijeh, kako to kaže sveti Augustin. Mi smo ništetnost i zato praznina. Ako ne prodre u našu riječ koja zraka Božjega svjetla, mi smo tama i noć. Što dakle znači uspoređivati nebitak s bitkom, tamu sa svjetlošću, sebe s Bogom? Nije li to nešto od luciferskog: Uzići ću na nebo i bit ću jednak Svevišnjemu?

Ali svi ti slikovničari koji se pozivaju na Krista i njegove priče zaboravljaju nešto još ozbljnije. Oni zaboravljaju da su Isusove priče bile najveća kazna za židovski narod. Kristovo je pričanje bilo pravo prokletstvo za osvetu tom narodu što nije primio Isusovu naku bez priča.

Treba samo malo uzeti evanđelje u ruku. Nakon Isusove priče o sijaču dolaze k Isusu učenici pa ga pitaju: Zašto im govoriš u pričama? A sam Isus daje u odgovoru strašan razlog svog govora u pričama. — Vama je dano da razumijete tajne kraljevstva nebeskoga, a njima nije dano. Jer tko ima, dat će mu se i obilovat će, a tko nema, uzet će mu se i što ima. Zato im govorim u pričama, jer gledajući ne vide i slušajući ne čuju niti razumiju. I ispunja se na njima proroštvo Isaje koje glasi: Slušat ćete, a ne ćete razumjeti. Gledat ćete, a nećete upoznati. Jer je okorjelo srce naroda ovog. Otvrdnuše uši njihove, zatvoriše oči svoje, da očima

svojim ne vide i ušima svojim ne čuju, srcem svojim ne razumiju i ne obrate se da ih izliječim. Što je dakle razlog zašto Isus govori u pričama? To je kazna otvrdnuloga srca.

Sveti Luka malo drukčije stilizira Isusov odgovor: — Vama je dano da znate tajne kraljevstva Božjega, a ostalim u pričama. A zašto? Zato da gledajući ne vide i slušajući ne rzumiju. Zato im govorim u pričama da za kaznu ostanu slijepi. Dakle i zato jer su slijepi i za kaznu da budu slijepi. Zato je Isus govorio u pričama.

Kad dakle Bog nekome narodu šalje propovjednike priča, to je najstrašnija kazna Božja. Zar je naš narod doista zaslužio tu kaznu? Oslobodi nas dakle, Bože, od takva propovjedništva! Oslobodi nas, Bože, od propovjednika koji bi bili kazna za sljepoću našega kršćanskog naroda i koji će taj narod voditi do potpune sljepoće!

O. Platon PLASAJEC

FOLKLORA

Vrata v prodajalno starin so široko odprta.

Vse najdete v njej: kolovrate, stare petrolejke, svetilke za vozove, svečenike, starinske stole, puške, lesene angelčke, star klavir. Starina gre namreč dobro v denar . . .

Sobrat iz Normandije se je pred kratkim zameril nekaterim svojim vernikom, ker je pri oznanilih rekel, da so navade ob slovesnem obhajilu del krajevne folklore, narodnih običajev.

Kje so meje folklore?

Jutri vse lahko pride v prodajalno starin: poročna obleka, novomašnikova alba, Ivana Orleanska, velikonočna sveča, križev pot in kip republike, podoba meniha, ki se vrača v samostan, škofa, ki prihaja birmovat, slika procesije in okrašenega groba . . . Ni ga, ki bi znal potegniti mejo.

Ko tehnični napredek preraste uporabni predmet, ali ko ga moda završe, dobi vstopnico za trgovino s folklornimi predmeti. Tako nastajajo muzeji koles, avtomobilov, starih oblek.

Ko se stvar zazdi neučinkovita in prazna, ali je le še nekoristno ponavljanje, postane kandidat folklore. Taka so lahko celo nekatera »dobra dela« rožni venec, litanije, prošnje prosesije . . . Če nam stvari ali opravila nič več ne